

Zápis ze setkání Poradního výboru pro sběr dat

Datum: 24. února 2021

Přítomni: Claudia Varhol (Kancelář Svazu měst a obcí ČR), Hana Melicharová (ÚZIS), Hana Tošnarová (NPC), Jana Pavlů (Liberecký kraj), Jarmila Vedralová (OPK), Lenka Kostecká (MZ), Marek Sokol (CPJ), Jiří Jarkovský (ÚZIS ČR), Marta Léblová (MV), Martina Kaprová (NPC), Eva Heisslerová (MPSV), Petr Novák (MZ), Vladimír Sklenář (MŠMT), Tomáš Jung (MZ), Viktor Mravčík (NMS), Jan Cibulka (OPK), Artem Vartanyan (Lexus), Jakub Černý (OU), Barbara Janíková (NMS), Jiří Rychter (A.N.O.), Ladislav Csémy (NUDZ)

Předmětem jednání poradního výboru byl nový koncept výročních zpráv NMS. Koncept reflektuje prioritní oblasti Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027. Cílem je zpracovávat jednak komplexní zprávy pro jednotlivé tematické oblasti v oblasti závislostí, a současně také souhrnnou zprávu pokrývající všechny oblasti, a to pokud možno každoročně. Některé ze zpráv již mají určitou historii, tj. zprávy o nelegálních drogách a hazardním hraní, některé by byly zcela nové – zprávy o alkoholu, tabáku, psychoaktivních lécích, digitálních závislostech. Do konce listopadu by byla připravena souhrnná zpráva, která by pokrývala všechna témata. Dílčí zprávy by byly předkládány RVKPP, vládě pouze souhrnná zpráva o všech oblastech. Nový koncept bude realizován již v letošním roce. Zprávy zpracuje NMS, základním předpokladem však je intenzivní zapojení zástupců jiných institucí. Klíčové instituce pro témata o tabáku a alkoholu představují MZ, ÚZIS, NUDZ, KAD, SZÚ a případně další.

Poradní výbor ocenil a podpořil předložený koncept. Ministerstvo zdravotnictví (MZ) však v této souvislosti upozornilo na obtížnou proveditelnost tohoto konceptu na straně MZ, jak je časově navržen, zejména z hlediska dílčích výročních zpráv k tabáku a alkoholu v roce 2021, a to s ohledem na současnou nepříznivou situaci související s COVID 19 a velmi omezené personální kapacity MZ. Odkázalo také na přípravné jednání ÚV/NMS s MZ a některými organizacemi, které proběhlo dne 1.2.2021, z něhož vyplývalo, že by dílčí zprávy k oblasti tabáku a alkoholu byly připraveny ev. až v roce 2022 a v letošním roce by byl z kapacitních důvodů zachován model minulých výročních zpráv, kde by bylo opět doplněno dle možností téma tabáku a alkoholu.

MZ již hledalo alternativy, jak zpracovat výroční zprávy v oblasti tabáku a alkoholu. Proběhla schůzka s organizacemi přímo řízenými MZ. Dané organizace nemají aktuálně kapacitu komplexní zprávu k některému z témat zpracovat, nicméně jsou připraveny poskytnout dílčí data a podklady.

Časový harmonogram přípravy jednotlivých zpráv by bylo vhodné upravit s ohledem na zpracování dat pro účely hlášení mezinárodním institucím. IOPL například zpracovává data o pohybu některých léčivých přípravků s obsahem návykových látek a je za MZ schopen poskytnout tato data ve struktuře předávané OSN, aniž by oslovoval SUKL. Tato data jsou zpracovávána a hlášena OSN s termínem do konce června. S ohledem na tuto skutečnost by bylo vhodné posunutí tohoto termínu pro VZ o psychoaktivních léčích na konec září (v konceptu upraveno). MZ také informovalo, že prozatím nemá k dispozici z časových důvodů vyjádření SÚKL k návrhu konceptu – k tématu psychoaktivních léků, jehož stanovisko bude v této věci důležité (v mezičase k dispozici).

Zpracování zpráv podle uvedeného konceptu vzhledem k časování navržené změny, tj. již letos bude bezpochyby poměrně náročné, protože bude třeba oslovit různé instituce, přičemž některé jsou aktuálně zahlceny jinými záležitostmi. Pokud nebudou některá data k dispozici, budou zahrnuta do zprávy následující.

Obavy/námítky, že příprava zpráv podle navrhovaného konceptu bude příliš kapacitně náročná, jsou dle NMS naprosto pochopitelné. NMS navrhuje úzkou spolupráci a postupné vytvoření výstupů.

Proces přípravy jednotlivých zpráv bude standardně zahrnovat redakční radu, poradní výbor pro sběr dat a následně RVKPP (v konceptu doplněno). Souhrnná zpráva bude předložena vládě. V rámci časového harmonogramu by měl být k dispozici dostatečný prostor pro seznámení se s VZ. MZ zdůraznilo, že při přípravách a schvalovacím procesu výroční zprávy/zpráv, které se týkají tabáku a alkoholu, je třeba poskytnout prostor i MPS KOTA a MPS SPA, kde jsou zastoupeny rezorty a organizace působící v daných oblastech, které však ve Výboru pro sběr dat ani VZRI zastoupeny nejsou. Podle NMS je otázkou, nakolik do procesu tvorby a schvalování zapojovat MPS KOTA a MPS SPA. Analogicky, NMS nepředkládá výroční zprávu o drogách předkládat pracovní skupině pro nelegální drogy. K oponentuře slouží zejména poradní výbor pro sběr dat.

Pokud jde o navrhovanou strukturu zpráv, je podle MZ na zvážení umístění popisu stávajícího stavu ohledně výskytu užívání v úvodu zpráv – tato změna je dle NMS možná. Pokud jde o časovou náročnost a souběh s jinými aktivitami a požadavky, je možno využít synergického efektu a např. využít informace získané při tvorbě zprávy také pro formulaci aktivit nového akčního plánu apod.

Byla diskutována možnost posílení personální kapacity NMS. Situace je aktuálně poměrně obtížná. Případný návrh na personální posílení NMS bude dále konzultován. Každopádně navržený koncept NMS bude realizovat i bez případného personálního posílení.

Změna konceptu je také příležitostí k revizi používané terminologie, např. používat termín psychoaktivní látky. Dále otázka, jestli nazvat souhrnnou zprávu „o závislostech“, ne všechny látky totiž vedou k rozvoji závislosti, alternativa by mohla být „o psychoaktivních látkách a

dalších závislostech“. Některé zažité termíny se dostávají mimo hranici korektnosti. Je třeba se tímto při přípravě zpráv zabývat.

Návrh je současně příležitostí zhodnotit data a jejich zdroje, např. data ze služeb přes krajské koordinátory. Některá data se tak mohou ztrácet. Bylo by vhodné postupy sběru dat revidovat, případně se zaměřit na vzdělávání zástupců institucí, přes které data přichází. Je také na zvážení zahrnout interpretaci dat a podívat se také na zajímavé vzájemné souvislosti např. že senioři zneužívají psychoaktivní léky, ale také hrají hazardní hry.

Komplexní zprávy k jednotlivým oblastem a souhrnná zpráva budou připravovány již od letošního roku. Příprava zpráv podle navrženého konceptu bude prvním rokem probíhat jako pilotní s cílem nastavit systém přípravy, zpracování a předávání dat, a identifikace oblastí, které nejsou dostatečně pokryté. Průběh přípravy bude zhodnocen na začátku příštího roku.

Termín pro vytvoření VZ o hazardním hraní zůstane nezměněný, zprávy o nelegálních drogách, alkoholu, tabáku, psychoaktivních lécích budou mít termín v září.

Poradní výbor souhlasí s pilotním ověřením předloženého konceptu a jeho následným vyhodnocením po prvním cyklu (zhodnocení průběhu přípravy jednotlivých zpráv, dostupnosti dat, míry zátěže pro instituce apod.). MZ však upozornilo na svou omezenou kapacitu v letošním roce, jedná-li se o VZ k tabáku a alkoholu. Bude zorganizována technická schůzka v užším kruhu se zástupci klíčových institucí pro problematiku alkoholu a tabáku, kde budou dále projednávány detaily spolupráce. Navrhovaný termín je 22/3 ve 13:00.

O připravované změně konceptu výročních zpráv bude informováno na jednání VZRI a RVKPP.

Zapsala: K. Grohmannová

Schválil: V. Mravčík 15.03.2021